Expert-Grup
Centru Analitic Independent

NOTĂ ANALITICĂ, 24 noiembrie 2014

CARE SUNT PRIMELE REZULTATE PALPABILE ALE ACORDULUI DE ASOCIERE CU UE?

La data de 1 septembrie 2014, a intrat în vigoare cu titlu provizoriu Acordul de Asociere cu UE. *Astfel, deja de peste 2 luni Republica Moldova beneficiază de Zona de liber schimb aprofundat și cuprinzător cu UE (ZLSAC). În cadrul acesteia orice producător autohton care a implementat standardele comunitare* ***poate exporta pe piața respectivă fără taxe vamale****. Estimările econometrice ale EXPERT-GRUP[1] sugerează că implementarea Acordului de Asociere cu UE urmează să asigure o creștere economică de circa 5%-6%, fiind impulsionată, în mare parte, de creșterea exporturilor cu circa 11%. Este evident că vom putea beneficia în mod plenar de acest Acord după implementarea unui spectru larg de măsuri care vor necesita timp, resurse financiare și instituționale, precum și voință politică. Însă* ***anumite efecte pot fi observate și imediat după intrarea în vigoare a Acordului****, în special în cazul industriilor care erau până acum constrânse de bariere tarifare la exportul în UE. În această analiză, vom încerca să vedem care a fost impactul Acordului de Asociere cu UE în primele 2 luni de implementare (septembrie-octombrie 2014).*

Context general

Noul regim comercial (ZLSAC) reprezintă o extindere a Preferințelor Comerciale Autonome (PCA) – regim comercial preferențial acordat de către Uniunea Europeană în mod unilateral Republicii Moldova începând cu anul 2008 (și care va mai fi valabil până în anul 2016, de facto coexistând două regimuri distincte în relațiile comerciale cu UE).

De altfel, diferența acestor două regimuri comerciale în materie de acces al bunurilor pe piața UE rezidă în majorarea contingentelor tarifare deja existente în cadrul PCA cu cantități suplimentare, inclusiv cu atribuirea acestora unui caracter convențional (în cazul în care se va face dovadă că există capacități de producere și export, acestea pot trece peste limita stipulată).

[1] „Quo vadis Moldova: integrarea Europeană, integrarea Euroasiatică sau status quo?", disponibil la: http://www.expert-grup.org/ro/biblioteca/item/849-quo-vadis-moldova-integrarea-european%C4%83-integrarea-euroasiatic%C4%83-sau-status-quo?

Totodată, un element extrem de sensibil prevăzut în ZLSAC îl reprezintă contingentele tarifare scutite de preţurile de intrare (entry price) pe piaţa UE, la unele categorii de mărfuri, precum fructe, legume şi sucuri (produse cu un potențial sporit la export în UE), care au forma unor taxe vamale specifice în dependență de valoarea în vamă a acestor produse (cu cât este mai mic preţul, cu atât este mai mare taxa specifică). Implicarea acestui instrument asupra produselor autohtone este directă şi semnificativă întrucât în expresie ad-valorem aceste taxe variază de la 20% la 200%. Cota acestor produse în total exporturi agricole efectuate de Republica Moldova este de circa 12%[2].

Este de remarcat faptul că la evaluarea potențialului impact generat de ZLSAC asupra exporturilor moldovenești urmează a fi luate în considerare un șir de factori definitorii cum ar fi:

- Redirecționarea pe piața UE, în contextul restricțiilor comerciale aplicate de Federația Rusă pentru importurile de fructe și legume din Moldova, este una dificilă și necesită mult timp.

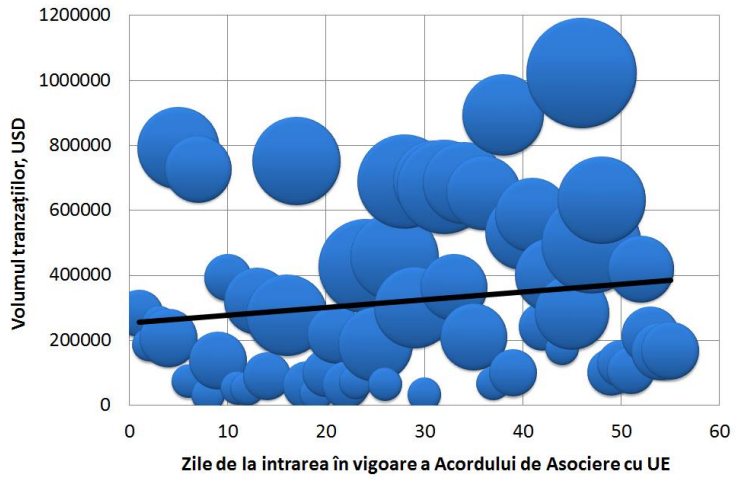
- Capacitățile scăzute ale agenților economici de a se adapta la noile cerințe de pe piața UE.

- Ineligibilitatea Moldovei de a efectua exporturi de mărfuri de origine animalieră pe piața UE.

Primele efecte ale Acordului de Asociere cu UE

În primele 2 luni după intrarea în vigoare a Acordului (septembrie-octombrie), s-a observat o creștere graduală a intensității și volumelor de export spre UE. Un exemplu elocvent sunt exporturile de fructe, unde în primele 60 de zile a crescut gradual atât volumul exporturilor, cât și numărul tranzacțiilor de export cu UE (figura 1).

Figura 1. Evoluția volumului și numărul operațiunilor de export de fructe în UE

Sursa: Ministerul Economiei al Republicii Moldova
Notă: Mărimea bulelor sugerează numărul de tranzacții de export

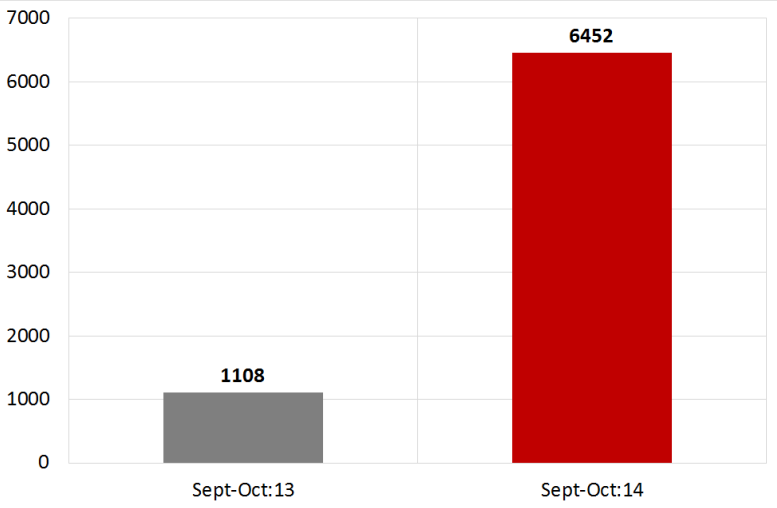
[2] Notă: Preţurile de intrare constituie un subiect intangibil pentru UE. Toate acordurile de comerţ liber semnate de UE conţin asemenea norme, cu excepţia Acordului de liber schimb UE - Coreea de Sud.

Prin urmare, producătorii autohtoni au înțeles destul de rapid beneficiile exporturilor fără taxe în UE, iar tendința crescătoare sugerează continuarea intensificării activității de export și în lunile următoare. Pentru a avea un tablou cât mai complet asupra performanțelor înregistrare de către Republica Moldova la export în UE în primele 2 luni de la intrarea în vigoare a Acordului, ne vom focusa asupra celor produse (contingentate) pentru care au fost schimbate „regulile de joc" la export în cadrul ZLSAC comparativ cu PCA (Anexa XV-A și XV-C a Acordului). Or, regimul comercial față de celelalte grupe de produse a rămas neschimbat, adică comerț liber.

Exporturile de struguri de masă au cunoscut o dinamică spectaculoasă, înregistrând, în septembrie-octombrie 2014, o valoare de circa 6,4 mil USD sau **în creștere de 5,8 ori** comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Principalele piețe de desfacere din UE a acestui produs sunt Romania (circa 6,0 mil USD), urmate de Polonia și Suedia (câte 0,2 mil USD și 0,1 mil USD respectiv).[3]

Mai mult decât atât, a crescut și numărul de agenți economici care exportă struguri de masă în UE: de la 4 companii în septembrie-octombrie 2013, la 16 companii în septembrie-octombrie, 2014.

Figura 2. Exporturile de struguri de masă în UE, mii USD

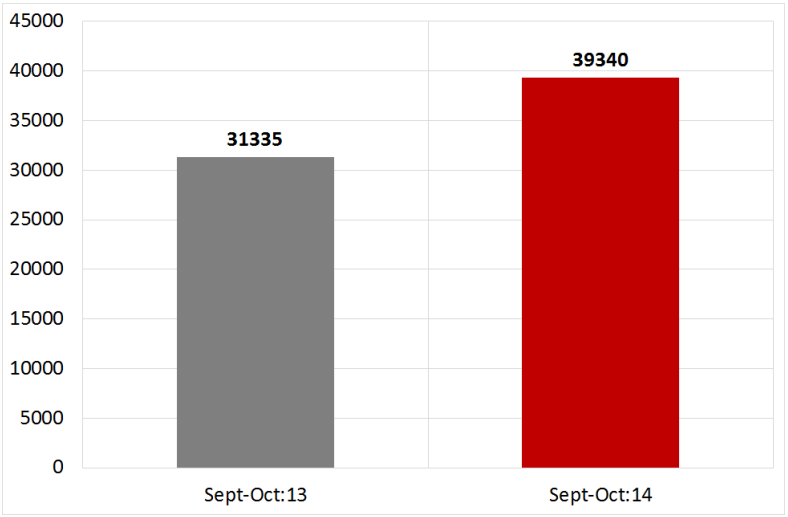
Sursa: Ministerul Economiei al Republicii Moldova

În contextul liberalizării totale a **exportului de vinuri moldovenești pe piața UE**, dinamica atestată este una pozitivă, chiar și în contextul restricțiilor impuse de Federația Rusă. Astfel, în septembrie-octombrie, 2014, au fost exportate vinuri în valoare de circa 39,3 milioane USD, fiind **în creștere cu 26%** față de aceeași perioadă a anului trecut.

În topul principalilor parteneri din UE la export se află Polonia cu circa 10,9 mil USD și Romania cu 9,1 mil USD, urmate de Republica Cehă, Slovacia și Lituania cu 8,2 mil USD, 3,5 mil USD și 2,8 mil USD respectiv.

[3] Contingentul tarifar a fost epuizat în proporție de 13% (1320 tone din 10000 tone).

Figura 3. Exporturile de vinuri în UE, mii USD

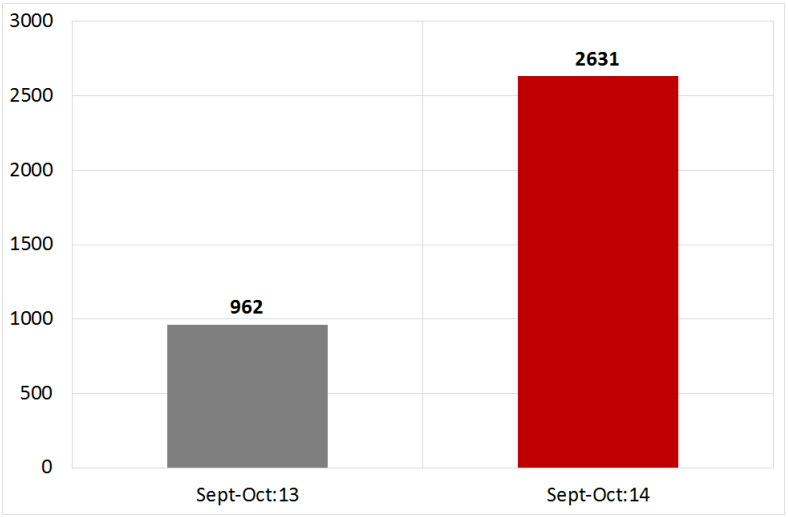

Sursa: Ministerul Economiei al Republicii Moldova

Exportul de mere în perioada analizată de asemenea a fost impulsionat de noul regim comercial, un fenomen salutabil în special ținând cont de politica protecționistă din UE față de acest produs (entry price mechanism). Astfel, în primele 2 luni de la instituirea ZLSAC au fost exportate în UE mărfuri în valoare de 2,6 mil USD sau de **circa 2,7 ori mai mult** comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut. Principala piață de desfacere din UE este România (2,4 mil USD), fiind urmată de Bulgaria (0,2 mil USD).[4]

De menționat că, în cadrul tranzacțiilor de export către piața UE în perioada analizată au fost implicate 11 companii, în timp ce în anul 2013 doar 4 companii.

Figura 4. Exporturile de mere în UE, mii USD

Sursa: Ministerul Economiei al Republicii Moldova

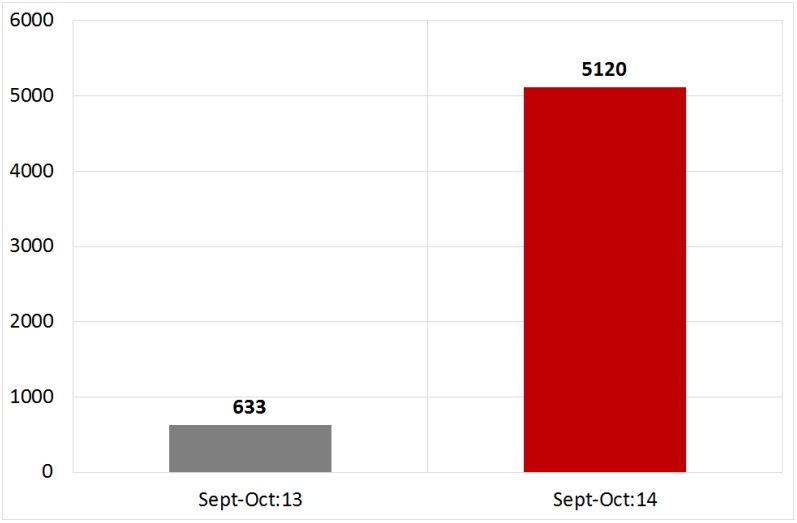
Exportul de prune la fel a înregistrat un impuls important după intrarea în vigoare a Acordului de Asociere cu UE. În septembrie-octombrie 2014, acestea au constituit circa 5,1 milioane USD, fiind un volum **de 8,1 ori mai mare** comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut. Cea mai mare parte din exporturi a fost orientată către Romania – 3,9 mil USD, urmată de Republica

[4] Contingentul tarifar a fost epuizat în proporție de 1% (397 tone din 40000 tone).

Cehă, Letonia și Polonia cu câte 0,6 mil USD, 0,5 mil USD și 0,2 mil USD respectiv.[5]

La fel, atragem atenția că în perioada raportată 16 companii au fost antrenate în operațiunile de export în UE, în timp ce în 2013 au fost doar 3 companii.

Figura 5. Exporturile de prune în UE, mii USD

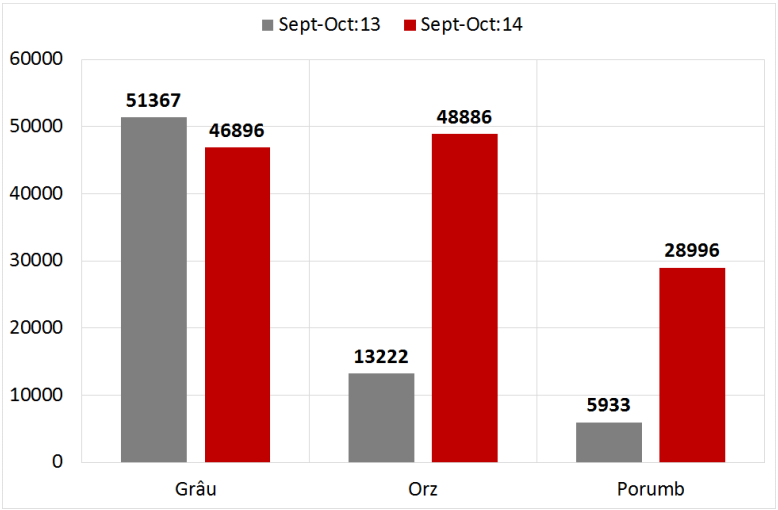

Sursa: Ministerul Economiei al Republicii Moldova

Exporturile cerealelor (grâu, orz și porumb), in septembrie-octombrie 2014 a crescut cu 77% față de aceeași perioadă a anului trecut. Dinamica a fost condiționată de saltul exporturilor de orz (**creștere de 3,7 ori)** și de porumb (**creștere de 4,9 ori**). Exporturile de grâu s-au diminuat cu 8,7% din cauza recoltei mai puțin bogate din acest an.

Este important de menționat că cerealele cad sub incidența contingentelor tarifare prevăzute atât în cadrul ZLSAC, cât și în cadrul PCA, astfel, de facto fiind valabile concomitent 2 cantități la export în UE. Este interesant că, privind în retrospectivă, practic nici cotele puse la dispoziție în cadrul regimului PCA nu sunt valorificate pe deplin de fiecare dată.

Figura 6. Exporturile de cereale în UE, mii USD

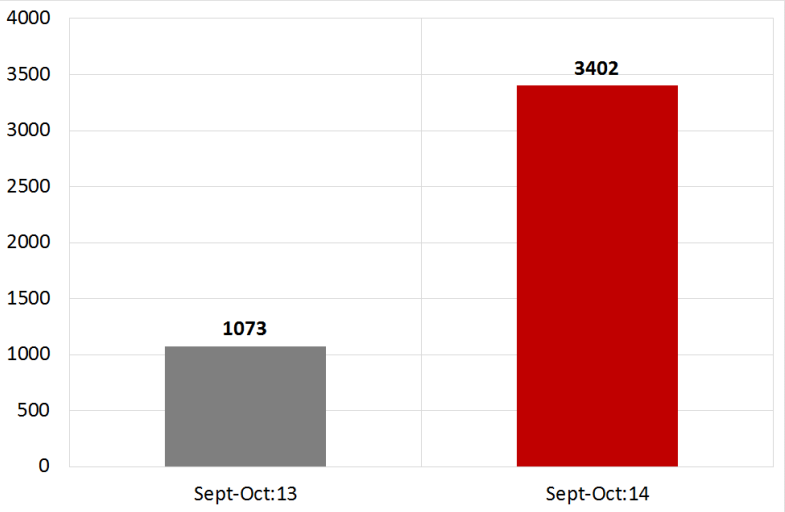

Sursa: Ministerul Economiei al Republicii Moldova

[5] Contingentul tarifar a fost epuizat în proporție de 18% (1815 tone din 10000 tone).

Exporturile de porumb dulce congelat spre UE, în perioada septembrie-octombrie 2014, au constituit 3,4 milioane USD, fiind **în creștere de peste 3 ori** comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut. Astfel, exportul acestei categorii de marfă destinată pieței UE a înregistrat o dinamică pozitivă îndată după intrarea în vigoare a Acordului, practic indicând o reorientare imediată a exporturilor către piața UE. În profil geografic către piața Bulgariei sunt orientate produse în valoare de circa 2,7 mil USD, urmate de Romania și Grecia cu câte 0,4 mil USD și 0,2 mil USD respectiv[6].

Figura 7. Exporturile de porumb dulce în UE, mii USD

Sursa: Ministerul Economiei al Republicii Moldova

Mai mult decât atât, în această perioadă **în premieră au fost înregistrate exporturi de alcool etilic în UE** în valoare de **2,0 mil USD**, acestea fiind destinate pieței din Grecia, Germania și Cipru cu valoare de 1,0 mil USD, 0,6 mil USD și 0,4 mil USD respectiv.[7]

Concluzii

Chiar dacă Acordul de Asociere presupune beneficii pe termen mediu și chiar lung (5-7 sau chiar 10 ani), **în primele 2 luni de la implementare acesta deja a adus anumite efecte tangibile.** Este important că aceste beneficii au fost simțite anume de sectorul **agro-industrial**, care este considerat drept cel mai sensibil la liberalizarea comerțului cu UE. În realitate, constatăm **o creștere impresionantă, în septembrie-octombrie, 2014, a exporturilor de vinuri (+26%), mere (de 2,7 ori), prune (de 8,1 ori) struguri de masă (de 5,8 ori), porumb dulce congelat (de peste 3 ori) și cereale cu (+77%)**. Creșterile sunt exprimate față de anul precedent, astfel fiind eliminat factorul sezonier. Mai mult decât atât, exporturile au crescut atât de impresionant în pofida unei baze de comparație înalte (anul 2013 a fost unul foarte roditor).

În concluzie, eliminarea barierelor tarifare din calea exporturilor moldovenești spre UE a avut o importanță incontestabilă pentru sporirea prezenței produselor

[6] Contingentul tarifar a fost epuizat în proporție de 20% (300 tone din 1500 tone).

[7] Contingentul tarifar a fost epuizat în proporție de 7% (177 tone din 2500 tone).

autohtone pe piața comunitară și valorificarea avantajelor competitive ale Moldovei.

Totuși, pentru descătușarea definitivă a exportatorilor moldoveni și pentru valorificarea completă a beneficiilor acordate de Acordul de Asociere cu UE, instituțiile guvernamentale trebuie să fie focusate pe un șir de elemente distincte pentru care este necesară o perioadă de timp tranzitorie și asistență financiară din partea UE și parteneri de dezvoltare:

- Extinderea aplicabilității ZLSAC asupra produselor de origine animalieră prin implementarea recomandărilor DG SANCO, prevederilor ZLSAC și finalizarea reformei instituționale în domeniul siguranței alimentelor pentru obținerea statutului de țară eligibilă la export pe piața UE.
- Îmbunătățirea sistemului de calitate pentru creșterea competitivității produselor pe pieţele externe de desfacere.
- Implementarea și asigurarea unui sistem viabil în domeniul de standardizare, metrologie și evaluarea conformității.

Pentru realizarea acestor obiective este imperativă o voință politică fermă susținută de un consens larg în rândul elitelor politice pentru creșterea competitivității economiei moldovenești. Acordul de Asociere este un instrument crucial în acest sens, fapt confirmat de primele rezultatele palpabile.

Acest document a fost finanțat de un grant oferit de Departamentul de Stat al SUA. Opiniile, constatările și concluziile din document aparțin autorilor și nu reflectă neapărat pe cele ale Departamentului de Stat al SUA.